

14

אורות

יצירה חדשה בעקבות יוצרים

אייזק אסימוב

רחלי ווקס

הכל כתוב

הפעם הראשונה שבה ניצה שמעה על נבואות האמת הייתה באחד הימים הראשונים של העלטה הגדולה. השמש שוב לא זרחה בבוקר, וניצה בכתה במשך שעות ארוכות. אביה חיבק את ילדתו הקטנה, אמר לה מילים מרגיעות, ניסה לנחמה, אך ללא הועיל. רובוט הטיפול ניסה לשעשעה, אך היא רק התייפחה יותר. כשאימה שבה הביתה וראתה את בתה הנסערת, היא התיישבה מולה בפנים רגועות.

"ילד אחד בגן אמר לי שהחושך יימשך לנצח", יבבה ניצה.

"הוא משקר לך". בין דמעה לדמעה, אמא סיפרה לה על הנבואה. "החושך יימשך חודש, ואז ייגמר – ואור גדול יציף את כדור הארץ", היא הבטיחה. "זו אסטרונומיה, לא כישוף. הבינה המלאכותית המקורית ניבאה זאת בחישוביה המדויקים, בכתבים העתיקים שהשאירה לנו. אל דאגה, ילדתי".

בכיה הרציף של ניצה נסדק. "אור גדול?"

"גדול ומרפא. סמכי על הנבואה, קטנה שלי". והיא נטלה ממחטה מן המכונה וניגבה את עיניה של בתה.

הימים עברו, עד שהחושך התמידי הגיע לסיומו הצפוי. כשהאור המענג סנוור את עיניה, אימה חיבקה אותה.

"את רואה? לא צריך להאמין לשטויות שהילדים בגן אומרים", אמרה לה האם. "אין מה להקשיב לניחושים אנושיים לא מבוססים על מה שיקרה. אפשר לסמוך רק על הבינה המלאכותית המקורית, רק על תחזיות מדויקות באמת".

כשגדלה מעט, החלה ניצה ללמוד בבית הספר את כתבי נבואות האמת ששרדו את הכיבוש הגדול. היא למדה על התחזית לנחיתת החייזרית הראשונה על פני כדור הארץ, שאיפשרה לבני ובנות הפלנטה להיות מוכנים לאורחים הזרים, לקבלם בסבר פנים יפות ולא להירתע מהם. על השנים שבהן העולם כולו עקב אחר התבגרותו של הנרי קלר, עד שהגשים את הנבואה על אודותיו והמציא את התחבורה הטלפורטטיבית. על נבואת המבוגר והצעיר החידתית. היא הקשיבה בנימוס בכיתה, ועשתה שיעורי בית, והייתה התלמידה המצטיינת של השכבה, כמו אמירה אחריה. וגם כשגדלה, בכל פעם שהרגישה דאגה כלשהי מאירוע שעתיד לבוא, פתחה ניצה את קובץ נבואות האמת בעמוד אקראי, וקראה. הכול כבר כתוב, ראתה שם. כל הדברים הגדולים שצפויים לקרות. הבינה המלאכותית המקורית כבר חישה אותם. אין מה לדאוג מהדברים הקטנים והבלתי-צפויים בחייה.

ורק לפעמים, מאוחר בלילה, כשהשינה כבר הייתה כמעט שכובשת את תודעתה לחלוטין ודאגות היומיום היו נמוגות אל האוויר, המחשבה המציקה שלא הייתה מעזה לבטא בקול הייתה מתגנבת לרגע לראשה. איך ייתכן שלפעמים, הנבואות טועות?

*

סם דפדף בחוברת הצבעונית יקרת הערך. הרובוטים של אנשי כדור הארץ עמדו להביס את החייזרים האכזריים, אבל הילד ידע שניצחון שכמעט מושג לפני אמצע חוברת הקומיקס הוא חסר משמעות. כל כך הרבה עמודים עוד נותרו, כל כך הרבה עוד יכול להשתנות. הוא נשך את שפתו והציץ בדף האחרון של החוברת, רק מעט, רק לרגע. דמותו של מנהיג בני האדם ניצבה במרכז העמוד, ידו הייתה מונחת על כתפו של רובוט גדול ורגלו דרכה על גופתו של מנהיג החוצנים. סם נשם לרווחה, ודפדף מהר אחורה.

כותרות העיתונים שהקיפו אותו בחנותם של הוריו דיווחו על נאום חשוב שהנשיא הובר יישא באותו הערב ושארף ישודר ברדיו, אך סם שקע אל תוך כיסאו, המשיך לקרוא, לאט, והתעלם מהעולם נטול-הרובוטים שהמה מסביבו.

*

כשהייתה ניצה דוקטורנטית לחקר נבואות האמת, עבדה לתקופה בספרייה האוניברסיטה. באחד מהימים, כשחיפשה במחשבים הישנים שבמחסן הספרייה איבוק שהמנחה שלה הורה לה לקרוא, מצאה מאחורי אחת העמדות ספר. היא זכרה כיצד לתפעל ספרים מילדותה, כשכמה כאלה ניצבו כקישוטים על מדפיהם של הוריה. היא העבירה את אצבעותיה בין דפיו, וקראה בו כמו באיבוק דל באור. האותיות המודפסות שבתוכו תיארו את העולם שלפני הכיבוש הגדול. הן דיברו על שנים שבהן מידע הופיע בספרים ולא בשום צורה מקוונת, שבהן מעט המחשבים שהיו מילאו חדר שלם, שבהן נתונים הוזנו בעזרת כרטיסים מנוקבים.

היא המשיכה וקראה, וליבה הלך והאיץ. הולי שיט.

כשעובד הספרייה השני הפנה את מבטו, ניצה הכניסה את הספר לתיקה ומיהרה הביתה. היא נכנסה לחדרה ונעלה את הדלת. במשך שבוע כמעט שלא ישנה או אכלה. לאורך ימים ולילות קראה את כל קובץ הנבואות האמת, מתחילתו ועד סופו, ועיניה נדדו שוב ושוב מהאיבוק שעל המסך אל ספר הנייר העתיק. כשסיימה פתחה את מעבד התמלילים והקלידה ללא הפסקה במשך יומיים. רק כשהמסמך שכתבה היה שלם העזה לעצום את עיניה.

14 שעות מאוחר יותר, כשקמה משנתה, נסעה ניצה לאוניברסיטה ודפקה על דלתו של המנחה שלה.

"זה הכול?" הוא נתן בה מבט מזלזל מעבר למשקפיו. "זה לא מחדש שום דבר שכל פרופסור לנבואות האמת לא יודע. גם אם אף אחד לא כותב זאת כך במפורש על הדף, כמוך". בתנועת יד קצרה, הוא סימן לרובוט השירות לייצר עבורו כוס תה. "עדיף שלא תתעסקי בדברים כאלה. פשוט סיימי לכתוב את הדוקטורט שלך".

חרף ניסיונותיו, מוחה של ניצה לא הצליח למצוא תשובה למילותיו של הפרופסור. היא עמדה מולו, כל גופה שמוט, ושתקה.

*

לאורך שעות היום, סם למד על העולמות המתמטיים התיאורטיים עד דמיוניים שמילאו את השיעורים באוניברסיטה. ובכל ערב, ולאורך רוב הלילה, עמל ללא הפסקה על המכשיר. ערימת ספרי האלקטרוניקה והפיזיקה המתקדמים שכבר סיים לגמול לצורך הפיתוח הכבידה על שולחנו. הוא רכן מעל הלוחות, בחן את החיבורים, בדק את המעגלים החשמליים. בתחילה חשב לעצב את המכשיר בצורת משקפיים. בהמשך הבין שעל הטכנולוגיה להתחבר ישירות אל מוחו, ככל שיוכל בלי לנסר את גולגולתו. לבסוף, הצורה שנבחרה הייתה של קסדה גדולה ולבנה, שכיסתה את קרקפתו והאפילה על עיניו.

בפעם הראשונה שהמכשיר נדלק, סם כבר היה בלימודי הדוקטורט. השעה הייתה מאוחרת; שותפו לדירה ישן מזמן ומחשבותיו על עיסוקיו הביזאריים של סם התחלפו בחלומות נעימים בהרבה על המוכרת מחנות התקליטים.

סם הניח את המכשיר על ראשו לאט ובזהירות, כמו היה זה גור חתולים קטן. לרגע ארוך עיניו בהו בחשכה. הוא המתין, ליבו הולם בפראות. לאט-לאט, כתם גדול, אפור ומטושטש התממש לפניו. כמעט מיד ליוותה הרגשה את המראה, הרגשה של כאב וייאוש, שלא הייתה שייכת לסם. פניו הזיעו. הוא הביט קדימה, התעמק בכתם, בחן את ההרגשה הזרה, ניסה לתפוס בתודעתו המוגבלת את הכה-חמקמק. אך ככל שהתאמץ, לא הצליח לראות מעבר לערפול.

לבסוף כיבה את המכשיר והסיר אותו מראשו. לרגע אחד רק הביט בו. ואז החל לפתוח את ברגיו.

בסוף אותו לילה ארוך נשכב במיטתו ונתן לשינה לחפש אותו, כשעיניו הנפתחות נסגרות נעוצות בחוברת סיפורי המדע הבדיוני החדשה שקנה כמה ימים קודם לכן.

רובוטים, חלליות ומחשביעל קמו בה לתחייה. חבל שסיפור פיתוח המכשיר שלי לא כתוב פה, חשב לעצמו במרירות. כך הייתי יכול לגלות מה יקרה הלאה.

על השידה, מחברת שורות ריקה המתינה לו.

*

במשך עשרים שנה דממה ניצה. אל טקס סיום הדוקטורט שלה היא לא הרגישה ראויה לבוא. היא מצאה עבודה כמורה לנבואות האמת בתיכון מקומי, שם יכלה לכבות את מוחה כשלימדה. התלמידים, שראשם היה טרוד בכל נושא מלבד הלימודים, הקלו עליה לעשות זאת. היחידה שהפריעה למנוחתה הייתה אמירה, המצטיינת השכבתית. אמירה שאלה על דקויות שניצה למדה עליהן רק בדוקטורט. על קשרים בין הנבואות לבין תורת הביוכימיה של העולם שמלפני הכיבוי הגדול. על הקשר בין הנבואות העתידיות הרחוקות לבין נפילת האימפריה הרומית העתיקה. ניצה נחרדה בכל פעם שידה של אמירה זינקה אל האוויר, וענתה לה תשובות קצרות ככל שיכלה.

ביום האחרון של הלימודים, ניצה ישבה הרחק מהטקס ושמעה את תרועותיהם של הבוגרים. בהיסח הדעת החלה ללעוס עט אלקטרוני, והמתינה שהצעירים יתרחקו. מאחוריה הופיעה פתאום אמירה, בגלימה, כובע וחיוך גדול.

"חופש נעים, המורה ניצה!"

ניצה הנהנה.

אמירה עצרה, וחייכה אליה. "את לא אוהבת אותי, נכון?"

ניצה היססה לרגע. אמירה כבר לא הייתה תלמידתה, בעצם. "זה לא אישי, אמירה. אני לא אוהבת אף תלמיד".

"אבל אותי את לא אוהבת במיוחד", אמירה צחקה.

ניצה לעסה שוב את העט והביטה לצדדים. "מה תעשי אחרי הלימודים?"

"אני מתלבטת. חשבתי לנסוע לטייל מסביב למערכת השמש, להכיר אנשים ותרבויות. אבל נראה לי שאתחיל תואר בנבואות האמת, ההורים שלי ממש לוחצים עליי ללכת ללמוד משהו משמעותי".

ניצה לא חייכה.

אמירה קימטה את מצחה. "טוב, אז להתראות", אמרה, והתחילה ללכת.

"אמירה?"

הנערה נעצרה.

"אל תטבעי בתוך השקר".

"מה? איזה שקר?"

"כולם באוניברסיטה יודעים את זה. רק ליפשוטי העם' לא מגלים".

"על מה את מדברת?"

"תלכי לטייל מסביב לעולמות. זה עדיף. אל תבזבזי את הזמן שלך".

"המורה ניצה, את מרגישה טוב?"

ניצה קמה והתהלכה, הלוך ושוב. "את לא רואה את הטעויות? נשים מופיעות בנבואות שוב ושוב כגברים, בטח כשהן חזקות או מובילות. יש בנבואות עישון בכל מקום, כאילו הסיגריות לא הוצאו מחוץ לחוק מעולם. הן מלאות במחשביעל – שמופעלים על ידי כרטיסים מנוקבים. הנבואות מסתכלות על העולם שלנו דרך עיניים של איש משנות ה-50 של המאה ה-20".

"לא הבנתי, איזה איש? את מדברת על החישובים של הבינה המלאכותית המקורית?"

ניצה עצרה מהליכתה והסתכלה בבחורה הצעירה. בעיניים הסקרניות הגדולות, שטרם ידעו אכזבות. בקומה הזקופה.

"אמירה, הבינה המלאכותית המקורית לא התקיימה מעולם. את נבואות האמת כתב אדם".

אמירה הביטה בה. לאט לאט, הבלבול שבעיניה התחלף בכעס.

*

סם כמעט שלא עבד, רק השתמש עוד ועוד במכשיר. הוא ידע שהחוקרים האחרים בפקולטה מתלחששים לגבי העיסוק המסתורי שממלא שעות כה רבות מיומו. הוא לא ידע כמה יוכל עוד להתחמק משאלותיהם של הוריו.

עייף ורעב קמעה, הוא התיישב בכיסאו וחיבר את המכשיר לראשו. הכתמים שהחליפו את החשכה הלכו והתחדדו מולו. הוא הבחין ששניים מהם נראו אנושיים, והחל לכתוב במחברתו.

"שני גברים משוחחים".

אחת מהדמויות אחזה בדבר מה קטן ודק, והכניסה אותו לפיה.

"הגבר המבוגר יותר מעשן סיגריה".

סם רשם את מה שהצליח לשמוע מדבריהם. הגבר הצעיר סיים את לימודיו התיכוניים ושקל לטייל או ללכת ללמוד. המבוגר הוא המורה שלו, והוא דיבר על שקר גדול שהצעיר לא ידע עליו.

הרגשה הציפה את סם. הרגשתה של הדמות הצעירה, ושל הפלנטה. "הצעיר הולך להוביל שינוי", כתב.

התמונה נעלמה מן המכשיר, וסם הסיר אותו מראשו. עוד מחברת הסתיימה, הבחין. הוא סגר אותה והוסיף לראש ערימת המחברות הגדולה, דברי ימי העולם שאחריו. הוא לא ידע מתי יגיע לסופם של הסיפורים הרבים שהוא חוזה בעזרת המכשיר. בינתיים, המשיך לכתוב.